

ISSN 2414-4207

ЮРИДИЧНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

2017/ 4

Заснований у квітні 2015 р.

Співзасновники –
Головне територіальне управління
юстиції у Херсонській області;
Одеський державний університет
внутрішніх справ;
Асоціація нотаріусів
Херсонської області

Зареєстрований
Міністерством
юстиції України

Свідоцтво
Про державну реєстрацію
серія KB № 2133–11133Р
від 06.04.2015 р.

Виходить один раз на півроку.
Мова видання: українська, російська
та англійська.

Журнал «Юридичний бюлетень»
включено до Переліку наукових фахових
видань України в галузі «юридичні
науки» (Наказ МОН України
від 13 березня 2017 р. № 374)

Адреса редакції:
вул. Потьомкінська, 42 / 14
м. Херсон
Україна, 73000

Міністерство
юстиції України
Головне територіальне
управління юстиції
у Херсонській області

Міністерство
внутрішніх справ України
Одеський державний університет
внутрішніх справ

Асоціація нотаріусів
Херсонської області

Юридичний бюлетень

Випуск 4 (4)

ОДЕСА – 2017

УДК 34(477)(05)
ББК 67.9 (4 Укр)Я5
Ю 70

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 3 від 28.11.2017 р.)

Редакційна колегія:

Голова – Предместніков О.Г., кандидат юридичних наук;
Заступник – Магновський І.Й., доктор юридичних наук, доцент;
Відповідальний секретар – Беніцький А.С., кандидат юридичних наук, професор

Бабенко А.М., доктор юридичних наук, доцент;
Бутенко В.Г., доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України;
Грохольський В.Л., доктор юридичних наук, професор;
Зозуля І.В., доктор юридичних наук, професор;
Ковальська В.В., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;
Конопельський В.Я., доктор юридичних наук, доцент;
Користін О.Є., доктор юридичних наук, професор;
Кузніченко С.О., доктор юридичних наук, професор;
Нікітенко О.І., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
Семенченко Ф.Г., доктор політичних наук, професор;
Стратонов В.М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
Фурса С.Я., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
Бараненко Р.В., кандидат технічних наук, доцент;
Жильцов О.Л., кандидат юридичних наук;
Іванищук А.А., кандидат юридичних наук;
Коровайко О.І., кандидат юридичних наук;
Лапчук В.С., кандидат психологічних наук;
Ненько С.С., кандидат юридичних наук, доцент

Редколегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій

Ю 70 Юридичний бюлетень : наук. журн. / редкол. : О. Г. Предместніков та ін. – Одеса, ОДУВС, 2017. – Вип. 4 (4). – 207 с.

У збірнику розглядаються актуальні питання теорії держави та права, цивільного права, адміністративного права та адміністративної діяльності, проблеми протидії злочинності, юридичної психології та ін.

Для науковців, юристів – практиків, викладачів, ад'юнктів, аспірантів, слухачів, курсантів та студентів вищих навчальних закладів юридичного профілю, а також всіх тих, хто цікавиться питаннями розвитку науки та права.

УДК 34(477)(05)
ББК 67.9 (4 Укр)Я5

Заєць О.М.

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ АНАЛІЗУ
ТЕЛЕФОННИХ З'ЄДНАНЬ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ..... 162

Литвинчук О.І.

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ
ІНСТИТУТУ УГОД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ 172

Савельєва І.В.

«МОВНИЙ ПОРТРЕТ» ТА «МОВЛЕННЄВИЙ ПОРТРЕТ»:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ
ЗНАНЬ 182

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Кретчак О.М.

ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ 190

місце перебування відомих злочинців та ін.

Отже, застосування методу аналізу телефонних з'єднань під час досудового розслідування кримінальних правопорушень є ефективним способом аналітичного отримання інформації про контакти підозрюваної особи, його ймовірні зв'язки та інших суб'єктів, які мають оперативний інтерес з боку оперативних та слідчих підрозділів органів правопорядку України.

Список використаних джерел:

1. Сучасні методи досудового розслідування кримінальних правопорушень: підручник. // Цільмак О.М., Користін О.Є., Заєць О.М. та ін. // [за заг. ред. О.М. Цільмак]. – Одеса: ОДУВС, 2017. – 320 с.
2. Основи кримінального аналізу : посібник з елементами тренінгу / О.Є. Користін, С.В. Албул, А.В. Холостенко, О.М. Заєць та ін. – Одеса : ОДУВС, 2016. – 112 с.
3. Zaiets O.M. Application software IBM I2 ANALYST'S NOTEBOOK in law enforcement Ukraine for pretrial investigation of criminal offenses / O.M. Zaiets // European Reforms Bulletin. – 2016. № 1. – P. 82–87.
4. Заєць О.М. Інститут аналітичного супроводження досудового розслідування кримінального провадження в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / О.М. Заєць // Вісник кримінального судочинства. – 2016. № 4. – С. 65–73.
5. Махнюк, А.В. Теоретичні основи провадження кримінального аналізу у сфері правоохоронної діяльності / А. В. Махнюк // Науковий вісник Державної прикордонної служби. – 2011, № 94. – С. 3–7.
6. Власюк О.В. Роль і місце кримінального аналізу у розкритті та розслідуванні злочинів на державному кордоні України / О. В. Власюк // Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару – Х. : Інститут підготовки юрид. кадрів для СБУ Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2011. Випуск № 3. Частина № 1. – С. 82–85.

УДК 343.102

ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ НОРМАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ УГОД У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Литвинчук Олександр Іванович
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри досудового
розслідування (Національна академія
внутрішніх справ, м. Київ, Україна)

У науковій статті розглянуто особливості здійснення кримінального провадження на підставі угод про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, а також угод між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості. Визначено основні недоліки нормативного врегулювання інституту угод у чинному КПК України. Запропоновано зміни до процесуального законодавства, що дозволять підвищити кількість кримінальних проваджень, у яких ухвалюються вирoki на підставі угод, а також будуть сприяти реалізації права потерпілого, підозрюваного та обвинуваченого на альтернативне вирішення кримінально-правових спорів.

Ключові слова: інститут угод у кримінальному провадженні, угода про примирення, угода про визнання винуватості, потерпілий, підозрюваний, обвинувачений, слідчий, прокурор, суд.

Проблемные вопросы нормативной регламентации института соглашений в уголовном производстве

Литвинчук Александр Иванович

кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры досудебного
расследования (Национальная
академия внутренних дел, г. Киев,
Украина)

В научной статье рассмотрены особенности осуществления уголовного производства на основании соглашений о примирении между потерпевшим и подозреваемым или обвиняемым, а также соглашений между прокурором и подозреваемым или обвиняемым о признании вины. Определены основные недостатки нормативной регламентации института соглашений в действующем УПК Украины. Предложены изменения в процессуальное законодательство, позволяющие повысить количество уголовных производств, в которых судом постановляются приговоры на основании соглашений, а также способствующие реализации права потерпевшего, подозреваемого и обвиняемого на альтернативное разрешение уголовно-правовых споров.

Ключевые слова: институт соглашений в уголовном производстве, соглашение о примирении, соглашение о признании вины, потерпевший, подозреваемый, обвиняемый, следователь, прокурор, суд.

Problematic issues of normative regulation of the institute of agreements in criminal process

Litvinchuk Alexander Ivanovich

candidate of law, associate professor,
associate professor of the department of
pretrial investigation (National Academy of
Internal Affairs, Kiev, Ukraine)

The article deals with the specifics of the implementation of criminal proceedings on the basis of agreements on reconciliation between the victim and the suspect or the accused, as well as agreements between the prosecutor and the suspect or the accused about pleading guilty.

Advantages of this type of accelerated production are indicated in comparison with pre-trial investigation and judicial review, which are conducted in a general manner. The main shortcomings of the normative regulation of the institution of agreements in the current Criminal Procedure Code of Ukraine are determined. The main shortcomings of the normative regulation of the institution of agreements in the current Criminal Procedure Code of Ukraine are determined. Changes are proposed in the procedural legislation allowing to increase the number of criminal proceedings in which the court orders verdicts on the basis of agreements, as well as facilitating the realization of the rights of the victim, suspect and accused for alternative resolution of criminal legal disputes. The need for compulsory participation of a defense counsel in concluding an agreement on reconciliation between the victim and the suspect or the accused, as well as the mandatory participation of the prosecutor during the judicial review of the conciliation agreement on public prosecution, is justified. The possibility of re-applying to the court with a reconciliation agreement or recognizing guilt in one criminal proceeding, subject to the elimination of circumstances that became the basis for refusal to approve the agreement by the court, was argued. It is pointed out that Article 42 of the Criminal Procedural Code of Ukraine, which establishes the basic rights and obligations of the suspect and accused, entitles the specified participants in criminal proceedings to conclude agreements with the victim on reconciliation or with the prosecutor on pleading guilty. In order to avoid mistakes in the texts of reconciliation agreements between the victim and the suspect, it was suggested that the prosecutor be given the right to verify these agreements and return them to the parties to eliminate the violations found, which he must issue a reasoned decision. This change in legislation will reduce the number of cases of courts making decisions to refuse to approve reconciliation agreements because of their inconsistency with material or procedural law, which will have a positive effect on respecting the rights of both the injured party and the suspect or accused.

Keywords: institute of agreements in criminal proceedings, agreement on conciliation, agreement on confession, victim, suspect, accused, investigator, prosecutor, court.

Постановка проблеми. Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України значно ускладнив процедуру проведення досудового розслідування порівняно з КПК України 1960 року. Тотальний судовий контроль, повна залежність від прокурора, заформалізованість прийняття процесуальних рішень перетворили фігуру слідчого на «клопотача» або на помічника прокурора з проведення слідчих (розшукових) дій.

Задеклароване в ст. 2 КПК України таке завдання кримінального провадження, як забезпечення швидкого розслідування, повністю не узгоджується з необхідністю слідчого, для отримання дозволу на проведення багатьох процесуальних дій, годинами вистоювати черги в прокуратурі та суді. За таких обставин слідчі змушені якомога більше використовувати спрощені форми кримінальних проваджень, передбачених законодавством.

Для прискорення досудового розслідування в діяльності слідчих підрозділів Національної поліції поступово набирає обертів практика здійснення кримінального провадження на підставі угод (угод про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим; угод між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості).

Безумовною перевагою такого особливого порядку кримінального провадження є те, що за умови досягнення угоди між підозрюваним та потерпілим або між прокурором та підозрюваним під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Отже, слідчому вже не потрібно продовжувати збирати докази, які підтверджують усі обставини, що підлягають доказуванню. Досягається економія часу, технічних засобів, фінансових витрат. Крім того, слідчому не варто перейматися за результати судового розгляду справи, оскільки, після затвердження судом угоди, ухвалення виправдувального вироку неможливе.

Разом з цим, унормування процесуального порядку здійснення кримінальних проваджень на підставі угод не є досконалим та викликає багато питань теоретичного і практичного характеру. Так, наприклад, у КПК України не встановлено строку на проведення домовленостей між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим або між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим. Незрозумілою є факультативна участь прокурора в судовому розгляді обвинувального акта з угодою про примирення, коли злочин переслідується в порядку публічного обвинувачення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами, пов'язаними зі здійсненням кримінальних проваджень на підставі угод займалися багато науковців. Серед них зазначимо праці Р. В. Новака, О. О. Лесяк, В. О. Гринюка, А. Ю. Доценка, В. Д. Чабанюка, А. О. Шпачук, І. В. Гловюк, О. В. Плахотніка та багатьох інших. Незважаючи на це, багато питань усе ще залишаються дискусійними та потребують додаткового дослідження.

Мета статті полягає у виявленні недоліків чинного процесуального законодавства, яке регламентує інститут угод у кримінальному провадженні, а також розроблення відповідних змін до КПК України для більш надійного захисту прав і свобод учасників судочинства, подальшого розвитку диференціації кримінальної процесуальної форми.

Виклад основного матеріалу. Як зазначалося вище, у слідчій практиці органів досудового розслідування Національної поліції спостережено тенденцію до поступового збільшення кримінальних проваджень, які здійснюються на підставі угод. Так, у 2017 році з угодами про примирення направлено до суду 8 023 обвинувальних актів (у 2016 – 7 708), з угодами про визнання винуватості 8 007 обвинувальних актів (у 2016 – 5 905). Загальна кількість угод, укладених під час досудового розслідування в кримінальних провадженнях у 2017 році, становить 16 030 або 12,6 % від загальної кількості обвинувальних актів, направлених до суду.

Найбільший відсоток обвинувальних актів, направлених до суду з угодами, досягнуто в роботі слідчих органів територіальних підрозділів

Головних управлінь Національної поліції (далі – ГУНП) у Луганській – 29,1 %, Полтавській – 23,3 %, Волинській – 19,9 %, Рівненській – 19,8 %, Київській областях – 18,1 %. Найнижчі показники з цього питання зафіксовано в роботі слідчих підрозділів ГУНП у Запорізькій – 6,6 %, Чернівецькій – 7,9 %, Закарпатській – 8,4 %, Харківській областях – 8,4 % та в м. Києві – 8,9 %.

При цьому наголосимо, що суди нерідко відмовляють у затвердженні угод про примирення або про визнання винуватості. Це є досить негативною ситуацією і для слідчого, і для сторін, оскільки в разі відмови в затвердженні угоди, досудове розслідування продовжується в загальному порядку, а, відповідно до ч. 8 ст. 474 КПК України, повторне звернення з угодою в одному кримінальному провадженні не допускається.

Аналіз судової практики дозволяє виділити найбільш поширені підстави для відмови в затвердженні судами угод, укладених на досудовому розслідуванні. До них можна віднести:

- обраний в угоді вид покарання суперечить вимогам КК України;
- неправильна правова кваліфікація кримінального правопорушення;
- при узгодженні сторонами покарання за сукупністю злочинів не враховуються вимоги ст. 70 КК України;
- укладання угоди за ініціативи слідчого або під час укладання угоди про примирення були присутні працівники поліції, що суперечить умовам добровільності;
- укладання угоди було не добровільним, сторони не примирились або відмовились від раніше укладеної угоди [1].

Частина з цих підстав виникає через недосконале врегулювання процесуального порядку здійснення кримінального провадження на підставі угод.

Відповідно до ч. 1 ст. 469 КПК України, угода про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді). При цьому, згідно з ч. 1 ст. 474 КПК України, якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду.

Ураховуючи зазначене, ані слідчий, ані прокурор не мають права перевіряти зміст угоди про примирення та вимагати від сторін усунення наявних там недоліків. Обов'язок перевірки змісту угоди на відповідність вимогам КПК та інших законів України покладено лише на суд (ч. 7 ст. 474 КПК України). До цього слід додати, що під час ініціювання й укладання

угоди про примирення (на відміну від угоди про визнання винуватості) участь захисника для підозрюваного не є обов'язковою. Проте особам без юридичної освіти скласти текст угоди про примирення, який би відповідав вимогам ст. 471 КПК України, дуже складно, особливо з питань кваліфікації злочину, істотних для кримінального провадження обставин, призначення покарання. Разом з цим відмова суду в затвердженні угоди через допущені сторонами помилки в її змісті негативним чином вплине, перш за все, на підозрюваного й потерпілого. Оскільки для підозрюваного перевагою укладання угоди є уникнення невизначеності щодо виду та розміру покарання за результатами судового розгляду; у деяких випадках — застосування альтернативного покарання або його пом'якшення, можливість звільнення від покарання. Потерпілий також зацікавлений у затвердженні судом угоди, оскільки винна особа не уникне кримінальної відповідальності, гарантовано отримає узгоджене з ним покарання та відшкодує заподіяну злочином шкоду.

Недосконалість законодавства в цьому питанні призводить до того, що слідчим, за відсутності адвоката, доводиться самотійно складати тексти угод про примирення, що є прямим порушенням норм КПК України. Такі факти досить часто виявляються в судових засіданнях, оскільки такі угоди є «шаблонними». Наприклад, Апеляційний суд Полтавської області у своєму узагальненні зазначив, що в Карлівському районі Полтавської області склалася практика, за якою кримінальне провадження направляється до суду з обвинувальним актом та угодою про примирення між потерпілим та підозрюваним, що супроводжується титульною сторінкою, на якій зазначається повне найменування слідчого підрозділу. Назва «Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним у кримінальному провадженні №000...» [2, с. 4].

Загалом вважаємо, що позиція законодавця, викладена в ч. 8 ст. 474 КПК України, про неможливість повторного звернення з угодою в одному кримінальному провадженні, є необґрунтованою й викликає багато питань. Наприклад, якщо юридичну помилку в тексті угоди допустив прокурор, то чому підозрюваний або обвинувачений повинен бути позбавлений права на «пільговий» вирок на підставі угоди? Чому потерпілий разом з підозрюваним, обвинуваченим повинні бути позбавлені права на відновлювальне правосуддя, коли захисник або інша особа, яка узгоджена сторонами (медіатор), неправильно визначили покарання в тексті угоди? Що заважає суду повернути угоду сторонам для усунення встановлених недоліків? Надати яку-небудь зрозумілу відповідь на ці питання важко. Отже, необхідно визначити, що зміст ч. 8 ст. 474 КПК України не відповідає загальній меті диференціації процесуальної форми.

Також однією з підстав відмови в затвердженні угод про примирення є їх укладання за тими злочинами, у яких основним безпосереднім об'єктом виступають публічні інтереси, а спричинена конкретним фізичним чи юридичним особам шкода є лише проявом посягання на основний об'єкт. Так, наприклад, Тернопільським міськрайонним судом відмовлено в затвердженні угоди про примирення між потерпілими Ш.М.Я., С.І.Я., М.М.Ю., Л.В.П. і підозрюваним Д.І.І. в кримінальному провадженні щодо обвинувачення останнього у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 296 КК, оскільки в цьому випадку внаслідок протиправних дій обвинуваченого було завдано шкоду не тільки особистим інтересам потерпілих, але й грубо порушено громадський порядок. У зв'язку з цим, ураховуючи тяжкість та суспільну небезпечність злочину, у якому обвинувачують Д.І.І., суд дійшов висновку, що умови укладеної угоди про примирення між потерпілими й обвинуваченим не відповідають вимогам КПК, КК та інтересам суспільства [2, с. 2 – 3].

Таку позицію судової влади підтримують не всі науковці. Так, В. Д. Чабанюк вважає, що аналіз змісту ст. 469 КПК України не дозволяє зробити категоричний висновок про неможливість укладання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним або обвинуваченим у разі заподіяння шкоди і приватним, і державним чи суспільним інтересам [3, с. 416].

Не заперечуючи правильність позиції судових органів, слід нагадати про те, що Законом України № 1950–VIII від 16.03.2017 у ч. 4 ст. 469 КПК України внесено зміни, згідно з якими дозволяється укладання угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, унаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам, правам та інтересам окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі, за умови надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди.

Таким чином, у КПК України доцільно було б установити обов'язок суду, у разі відмовлення в затвердженні угоди про примирення з підстав заподіяння шкоди державним чи суспільним інтересам, роз'яснити право обвинуваченому ініціювати укладення угоди про визнання винуватості з прокурором за умови надання згоди на це потерпілим (потерпілими).

Одночасно з цим виникає інше проблемне питання. Згідно з ч. 2 ст. 474 КПК України: «Розгляд щодо угоди проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження. Відсутність інших учасників судового провадження не є перешкодою для розгляду» [4, с. 286]. Отже, участь прокурора в розгляді судом обвинувального акта, який надійшов з

угодою про примирення не є обов'язковою. На недоцільність такої нормативної регламентації участі прокурора вказує В. О. Гринюк, на думку якого відсутність прокурора в судовому засіданні в справах публічного обвинувачення суперечить принципу змагальності сторін [5, с. 177]. Ми повністю підтримуємо цю позицію, оскільки тільки прокурор може в судовому засіданні здійснювати в повному обсязі функцію обвинувачення. Він володіє всіма матеріалами досудового розслідування. Тільки прокурор зможе в суді обґрунтовано довести правильність кваліфікації злочину, відстояти необхідність затвердження судом певної угоди.

Іншою проблемою, яка заважає повноцінній реалізації інституту угод, є відсутність у законодавстві встановленого строку, який надається сторонам угоди на проведення домовленостей та складання й узгодження тексту самої угоди про примирення або про визнання винуватості. Зазначені дії можуть вимагати значного часу. Наприклад, потерпілий може потребувати від підозрюваного негайного відшкодування завданої шкоди, як умову, за якої він буде згоден підписати угоду про примирення. Однак підозрюваному потрібен буде час на збирання необхідної грошової суми.

Як відомо, укладення угоди можливе після повідомлення особі про підозру, тобто з того моменту коли починають обчислюватися строки досудового розслідування. Тому, на нашу думку, у законодавстві необхідно, по-перше, установити строк, який би надавався сторонам угоди на проведення домовленостей, по-друге, надати можливість слідчому за погодженням із прокурором зупиняти на цей час досудове розслідування. З цього питання слід підтримати думку А. Ю. Доценка, який вважає, що сім робочих днів є достатнім строком на прийняття та узгодження позицій сторонами й укладення угоди [6, с. 182].

Окремої уваги потребує також закріплений у ч. 5 ст. 469 КПК України час, протягом якого можливе досягнення угоди в кримінальному провадженні. Відповідно до цієї норми, укладення і угоди про примирення, і угоди про визнання винуватості дозволяється з моменту повідомлення особи про підозру до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку. З одного боку, такий порядок дозволяє підозрюваному, обвинуваченому реалізувати право на отримання вироку «на пільгових умовах» на кількох стадіях кримінального провадження. З іншого боку, укладення угод під час судового розгляду не відповідає основній меті, для якої введено в кримінальний процес зазначений вид спрощеного провадження, – це економія часу, фінансових витрат, наближення покарання до злочину. Обвинувачений, який погодився на укладення угоди тільки перед виходом суду до нарадчої кімнати, звісно, що розраховував увесь час, і на досудовому розслідуванні, і в судовому розгляді на можливість уникнення від кримінальної відповідальності за учинений злочин, і, тільки

оцінивши досліджені судом докази, погодився на вирок «на пільгових умовах», оскільки зрозумів, що таких доказів достатньо для ухвалення обвинувального вироку.

Слушною з цього приводу є думка О. О. Лесяк про те, що доцільно було б установити останнім можливим строком подання клопотання про укладання угоди підготовче судово провадження включно. У такому разі не втрачатиметься процесуальне заощадження часу й державних витрат, водночас обвинувачений усе ще мав би можливість реалізувати своє право на укладання угоди, якщо на стадії досудового слідства з певних причин її не було досягнуто [7, с. 149].

Наприкінці констатуємо, що в ст. 42 (Підозрюваний, обвинувачений) КПК України, яка передбачає основні права підозрюваного, обвинуваченого, взагалі не зазначається про право зазначених учасників на укладання угоди про визнання винуватості з прокурором або угоди про примирення з потерпілим. Проте в ч. 4 ст. 56 (Права потерпілого) КПК України зазначено: «На всіх стадіях кримінального провадження потерпілий має право примиритися з підозрюваним, обвинуваченим і укласти угоду про примирення» [4, с. 41]. Таку нерівнозначність у процесуальних правах підозрюваного, обвинуваченого й потерпілого щодо медіаційних процедур негативно оцінюють деякі дослідники [8, с. 101]. Незважаючи на наявність, передбаченого ч. 7 ст. 469 КПК України обов'язку слідчого, прокурора поінформувати підозрюваного, потерпілого про їхнє право на примирення, роз'яснити механізм його реалізації та не чинити перешкод в укладанні угоди про примирення, усе ж такі законодавцю не варто покладатися в захисті прав учасників кримінального провадження лише на сумлінність посадових осіб, які можуть забути роз'яснити відповідне право через велику завантаженість у своїй діяльності.

Висновки. Підводячи підсумок, вважаємо за необхідне з метою покращення нормативного врегулювання процесуального порядку здійснення кримінального провадження на підставі угод внести до КПК України такі зміни:

1. Пункт 9 частини 2 статті 52 після слів «визнання винуватості» доповнити словами «або угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим».

2. У пункті 5 статті 469 слова «до виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку» замінити словами «під час досудового розслідування та підготовчого судового засідання».

3. Доповнити частину 1 статті 474 третім реченням такого змісту: «Прокурор також має право відкласти направлення до суду обвинувального акта та повернути потерпілому, підозрюваному укладену угоду про примирення, якщо вона не відповідає вимогам, передбаченим ст. 471 КПК

України, для усунення встановлених недоліків, про що виноситься вмотивована постанова».

4. Частину 8 статті 474 викласти в такій редакції: «Повторне звернення з угодою в одному кримінальному провадженні допускається за умови усунення сторонами угоди обставин, які були підставою для відмови в затвердженні судом такої угоди. У разі відмови в затвердженні угоди про примирення, прокурор та обвинувачений за згодою всіх потерпілих мають право укласти угоду про визнання винуватості в порядку, передбаченому ст.ст. 469, 470, 472 цього Кодексу».

Крім того, права підозрюваного, обвинуваченого (ст. 42 КПК України) необхідно доповнити правом на укладання угод про примирення та визнання винуватості.

Список використаних джерел:

1. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 № 13 «Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15>. – Назва з екрана.

2. Узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод від 22.01.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html. – Назва з екрана.

3. Чабанюк В. Д. Удосконалення кримінального провадження на підставі угод: Матеріальні та процесуальні аспекти / В. Д. Чабанюк // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – № 71. – С. 413–418.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2017 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2017. – 372 с.

5. Гринюк В. О. Особливості реалізації функції обвинувачення у кримінальному провадженні на підставі угод / В. О. Гринюк // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2016. – Octombrie. – С. 176–180.

6. Доценко А. Ю. Кримінальне провадження на підставі угод: теоретико-практичні аспекти участі прокурора / А. Ю. Доценко // Право і суспільство. – 2016. – № 6. – ч. 2. – С. 179–184.

7. Леляк О. Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості / О. Леляк // Наук. часоп. Нац. акад. прокуратури. – 2016. – № 3. – С. 147–155.

8. Жерж Н. А. Особливості кримінального процесуального врегулювання провадження на підставі угод / Н. А. Жерж, Л. А. Жерж // Юридичний науковий електронний журнал. – 2016. – № 1. – С. 100 – 103. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lsei.org.ua/1_2016/28.pdf. – Назва з екрана.

УДК 343.98

«МОВНИЙ ПОРТРЕТ» ТА «МОВЛЕННЄВИЙ ПОРТРЕТ»: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ

Савельєва Ірина Валеріївна,
аспірант кафедри галузевого права
(Херсонський державний університет,
м. Херсон, Україна)

Стаття присвячена порівняльному аналізу криміналістичних понять «мовленнєвий портрет» та «мовний портрет», що сприяє розмежуванню нетотожних понять. На основі наукових праць визначено належність таких понять до криміналістичної техніки. Вказано на співвідношення таких понять як загального і окремого, потенційно можливого і реалізованого в повторюваній ситуації. «Мовний портрет» є загальною родовою категорією, вербалізується мовними засобами і характеризується соціальними, віковими, етнокультурними ознаками. «Мовленнєвий портрет» проявляється безпосередньо в мовленнєвій ситуації, яку створюють учасники комунікації. Визначено перспективи дослідження «мовного» та «мовленнєвого» портретів особи як основи для проведення криміналістичної ідентифікації, групофікації та діагностики.

Ключові слова: мова, мовлення, мовний портрет, мовленнєвий портрет, криміналістична ідентифікація, криміналістична групофікація, криміналістична діагностика

«Языковой портрет» и «речевой портрет»: сравнительный анализ понятий в системе криминалистической знаний

Савельева Ирина Валерьевна,
аспирант кафедры отраслевого права
(Херсонский государственный
университет, г. Херсон, Украина)

Статья посвящена сравнительному анализу криминалистических понятий «языковой портрет» и «речевой портрет», что способствует разграничению нетождественных понятий. На основе научных трудов определена принадлежность таких понятий к криминалистической технике. Указано соотношение таких понятий как общего и частного, потенциально возможного и реализованного в повторяющейся ситуации. «Языковой портрет» является общей родовой категорией, вербализируется